

اگر بعد مکان نباشد...

مرگ فیزیکی

تصویر تحولات اجتماعی امروز را که در اثر فناوری رخ داده‌اند می‌توان در تخیلات و آرزوهای مردمان صدسال اخیر جست‌وجو کرد. تخیلات داستانی و افسانه‌ای امروزه به‌صورت پویانمایی (کارتون) به تصویر در می‌آیند تا چهره‌ای از شرایط اجتماعی آینده را به تصویر بکشند. زمانی که ژول ورن، نویسندهٔ فرانسوی، سفر به ماه را می‌نوشت، شاید باور هم نمی‌کرد که روزی انسان قدم بر سطح ماه بگذارد و آن رؤیای پدازی‌ها را به واقعیت تبدیل کند.

یکی از منابع شناخت تحولاتی که پیش روی ما هستند، تخیلات و آرزوهای درونی عموم مردم است. اتفاقاً اگر درست نگاه کنیم، می‌توانیم تحرکات زیرزمینی و اقدامات انجام‌شده به سمت رویاها را ببینیم. اولین تلفن‌های هوشمند در سال ۲۰۰۱ در ژاپن به کار گرفته شدند؛ تلفن‌هایی که می‌توانستند مسیر راهپیمایی به‌سوی مقصد و اطلاعات مورد نیاز در چند حوزه را به کاربران بدهند و برخی خدمات بانکی را انجام دهند. نمایشگاه تلفن‌های هوشمند در اروپا، ژاپنی‌ها را به‌عنوان کسانی شناساند که از آینده به حال سفر کرده‌اند.

امکان ارتباط، تجارت و انتقال اطلاعات بین مردم دنیا با سرعت بالا و بدون موانع دشوار از شگفتی‌هایی است که هرچند امروزه ساده تصور می‌شود، ولی در گذشته‌ای نه‌چندان دور از آرزوها و رؤیاهای تاجران و دانشمندان به‌حساب می‌آمد.

حذف موانع زمانی و مسافتی از دستاوردهای فناوری است که همگی به آن اعتراف می‌کنند و به‌نوعی می‌توان آن را به مرگ فیزیکی توصیف کرد. اما این پایان ماجرا نیست. اتفاقات بزرگی در پیش هستند که پیش‌بینی آن‌ها دشوار نیست و نقش پنجره‌ای به‌سوی جهان آینده را دارند.

در حوزهٔ تولید و توزیع محصولات و کالاها هنوز وابستگی‌های زیادی به مسیرها و سامانه‌

حمل و نقل جهانی و مراکز تولیدی کشورها وجود دارد. مزیت‌های تولیدی هر کشوری به تناسب امکاناتی که دارد، چرخه تجارت را در کل جهان شکل داده است. فناوری‌های جدید در حوزه تولید، موسوم به چاپگرهای سه بعدی، نه تنها امکان تولید هر قطعه‌ای را در جهان فراهم آورده‌اند، بلکه باعث می‌شوند تولید قطعات در کارخانه‌ها به صورت انحصاری از بین برود و نیاز به حمل قطعات و محصولات به حداقل برسد. هر منطقه صنعتی قدرت ساخت انواع قطعات را به دست خواهد آورد و مهندسی معکوس انحصار تولیدی نماند (برند)‌های بزرگ جهانی را خواهد شکست. ایده و نقشه‌های صنعتی کالاها زودتر از خودشان به اقاص نقاط جهان می‌رسند و شاید زمانی برسند که با مدل‌های پیشرفته‌تر از خود روبه‌رو شوند.

در این فضای تجاری، نه صحبت از تحریم قطعات و محدودیت وجود دارد، نه حرف از اسم شرکت‌های تجاری بزرگ است. این فناوری‌ها امکان تولید هر قطعه‌ای را برای هر کشور و فردی مهیا می‌کنند. فقط کافی است نقشه‌ای، تصویری یا نمونه‌ای از قطعات در اختیار دیگران قرار گیرد تا تکثیر آن مانند تکثیر مقالات علمی و کتاب‌های دنیا فراگیر شود.

دستگاه‌های فعلی حمل و نقل جهانی، به دلایلی کم‌اهمیت و متفاوت می‌شوند. حمل و نقل دریایی به دلیل خطراتی که تغییرات آب و هوایی در دریا به وجود می‌آورند، پرخطر می‌شود و روش هوایی جایگزین آن خواهد شد. بخش اعظمی از تجارت جهانی، به دلیل هزینه پایین، به صورت حمل و نقل دریایی صورت می‌گیرد. گسترش واقعیت مجازی و زندگی مجازی باعث کاهش استفاده بسیاری از محصولات تزئینی و مصرفی می‌شود که می‌تواند از حجم تجارت جهانی بکاهد. مدل‌های جدید تولید، مثل تولید کالاهای صنعتی و محصولات غذایی و کاهش هزینه تولید، فرصت خودکفایی بیشتری به کشورها می‌دهد تا بتوانند نیازهای خود را تأمین

کنند.

توسعه زیرساخت‌های کشاورزی و گلخانه‌ای امکان کشت و بهبود تولید محصولات کشاورزی را به نحوی فراهم می‌کند که محدودیت اقلیمی و جغرافیایی برای کشت محصولات وجود نداشته باشد. کشورها یا ایالت‌ها توانایی تولید محصولات مورد نیاز خود را در تنوع بالا خواهند داشت و اصلاحات ژنی دانه‌ها می‌توانند کیفیت مواد غذایی را بیشتر کنند. از طرف دیگر، با کاهش هزینه‌های تولید، دسترسی مردم به مواد غذایی بیشتر خواهد شد و در نتیجه فقر هم کاهش می‌یابد.

برگزاری آموزش‌های برخط و تدریس مجازی این امکان را فراهم می‌کند که محصلان بدون نیاز به مهاجرت، در مراکز آموزشی معتبر دنیا تحصیل کنند و از استادانی در دورترین نقاط دنیا بهره‌مند شوند. آیا ادامه تحصیل در بهترین دانشگاه‌های دنیا محدودیتی خواهد داشت؟ قطعاً بسیاری از محدودیت‌ها کنار می‌روند و افراد بیشتری با زحمت کمتر به تحصیل مشغول می‌شوند. این به معنی تحقق عدالت آموزشی است؛ به این معنی است که هر فرد با امکان دسترسی به اینترنت، می‌تواند در بهترین مراکز آموزشی دنیا تحصیل کند.

این‌ها حدس‌هایی با فرض یک اتفاق هستند که می‌توانند در آینده‌پژوهی ما را کمک کنند. مرگ فیزیکی اتفاقی است که تحولات زیادی را در حوزه‌های گوناگون سبب خواهد شد. حذف بعد مکان سرنخی است برای پژوهشگران این حوزه تا جورچین زندگی بشر را با مختصات جدید پیش‌گویی کنند. هر چند صحبت از فرهنگ و جامعه در سال‌های آینده، با توجه به عوامل متفاوت تأثیرگذار دشوار است، اما این نبود اطمینان نباید ما را از تحولات بزرگی که انتظارمان را می‌کشند غافل کند؛ نشانه‌هایی که چراغ راه آینده هستند. به نظر شما کدام بخش زندگی انسان با حذف بعد مکان دچار تحول می‌شود؟